

**SVAZ CHEMICKÉHO
PRŮMYSLU ČR**

Responsible Care®
OUR COMMITMENT TO SUSTAINABILITY

Chemical Industry Transition Pathway - nový rámec EU, adaptace ČR

Setkání s ministrem ŽP

Ivan Souček – Svaz chemického průmyslu ČR
3.5.2023

Východiska

S cílem urychlit souběžnou (digitální a zelenou) transformaci Evropské komise v roce 2021 navrhla aktualizovanou průmyslovou strategii zaměřenou na 14 průmyslových ekosystémů.

Tyto záměry transformace by měly nabídnout "lepší pochopení rozsahu, nákladů, dlouhodobých přínosů a podmínek požadovaných opatření, která doprovázejí souběžnou transformaci" pro nejvýznamnější průmyslové ekosystémy, což (dle Komise) povede k „proveditelnému plánu ve prospěch udržitelné konkurenceschopnosti“.

...čemuž nezbývá než věřit a aktivně (po vzoru jiných zemí EU) se do procesu zapojit...

Jedním ze 14 zmíněných průmyslových odvětví je Chemický průmysl.

Dne 27. ledna 2023 zveřejnila Evropská komise dokument **„Přechodová cesta pro chemický průmysl“**, viz

https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/chemicals/transition-pathway_en

Východiska

Přechodová cesta pro chemický průmysl – národní hledisko:

Na tomto akčním plánu, jehož hlavním cílem je zrychlení ekologické a digitální transformace chemického průmyslu a tím zvýšení jeho odolnosti, spolupracovala komise společně se členskými zeměmi EU, zúčastněnými stranami z chemického průmyslu, nevládními organizacemi a dalšími zainteresovanými stranami.

Výsledkem je seznam téměř 200 opatření rozdělených do 8 „stavebních bloků“ a 26 témat, která mají dotčené zúčastněné strany provést v dohodnutém časovém rámci a rozpracovat na národní úrovni.

Na této „přechodové cestě“ se bude Svaz spolu se svými členy mimo jiné podílet tím, že se aktivně zapojí do rozpadu navržených opatření do konkrétních cílených úkolů v rámci České republiky.

Východiska

More than 180 actions
are required by EU
institutions, Member
States and industry

26 témat pro „Přechodovou cestu“

Téma 1: Mezinárodní konkurenceschopnost

Téma 2: Snížení neudržitelných závislostí a zranitelnosti dodavatelského řetězce

Téma 3: Bezpečnost a udržitelnost

Téma 4: Inovace a růst malých a středních podniků

Téma 5: Nové synergie

Téma 6: Fond pro zelené investice

Téma 7: Přístup k financování

Téma 8: Lepší konceptualizace nových technik a technických řešení (TRL 1 až 5)

Téma 9: Vývoj nových technik a technologických řešení (TRL 6 až 7)

Téma 10: Nasazování nových technik a technologických řešení (TRL 8 až 9)

Téma 11: Efektivnější a předvídatelnější legislativa

Téma 12: Vertikálně a horizontálně soudržná legislativa

Téma 13: Efektivní a účinné vymáhání

26 témat pro „Přechodovou cestu“

Téma 14: Předvídat dlouhodobé potřeby dodávek energie a zdrojů surovin

Téma 15: Ekonomicky životaschopné nákupy čisté energie

Téma 16: Náhrada surovin

Téma 17: Efektivita procesů a zdrojů

Téma 18: Rozsáhlá elektrická a vodíková infrastruktura

Téma 19: Vývoj nových a udržitelných výrobních zařízení

Téma 20: Udržitelná přeprava surovin a chemických výrobků

Téma 21: Nasazování digitálních technologií

Téma 22: Oběhovost: recyklace a opětovné použití infrastruktury

Téma 23: Vzdělávání (rekvalifikace/zvyšování kvalifikace pracovní síly)

Téma 24: Dostatečná nabídka pracovních míst na technické úrovni

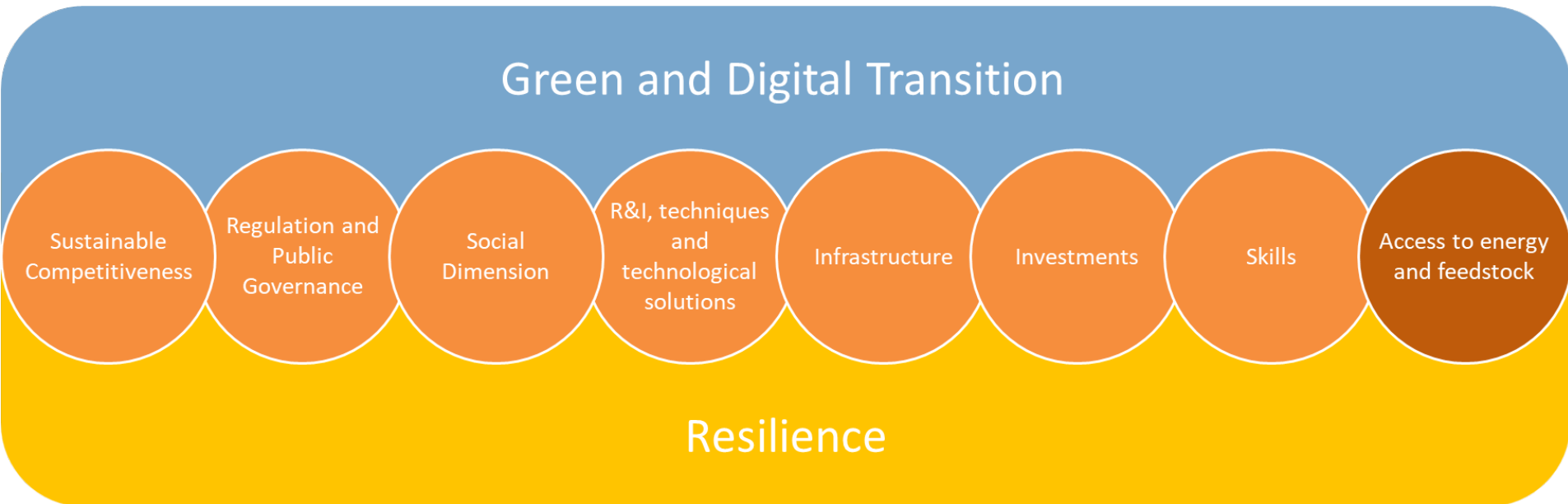
Téma 25: Dopad na pracovníky a spotřebitele

Téma 26: Zlepšit genderovou rozmanitost a rovnost v sektoru

Součinnost s MPO

Součinnost s MŽP

Stavební bloky „Přechodové cesty“

- Hlavní oblasti řešení** Ke klimatické neutralitě:
1. Cirkularita/Oběhovost/Přístup k surovinám a energiím
 2. Digitalizace
 3. Bezpečné a udržitelné chemikálie

Cirkularita/Oběhovost

Chemický průmysl bude muset omezit používání neobnovitelných zdrojů a zajistit, aby materiály, které vyrábí, bylo možné recyklovat.

Zvláštní akcent zaměřit na využívání zdrojů EU.

Zároveň bude nutné urychlit recyklaci odpadu, aby bylo možné vyrábět chemické produkty, zachycovat a používat CO₂/CO jako surovinu pro chemické procesy a využívat odpadní biomasu.

*Příklad reference - Návrh nařízení: „Critical Raw Material Acts“ (EC, 03/2023)
– stanovují se podmínky/požadavky pro diverzifikaci zdrojů, zajištění vlastních surovin a cirkularitu.*

Digitalizace

Nasazení digitálních technologií, jako jsou big data, umělá inteligence, robotika a blockchain, ale i podpora inovací může všechny procesy učinit transparentnějšími a efektivnějšími.

Již dnes mnoho chemických společností používá pokročilé senzory ke sledování výrobních parametrů pro větší energetickou účinnost a efektivitu zdrojů, nasazuje blockchain k předávání informací o chemikáliích v hodnotových řetězcích, aby informovaly o cirkulaci produktů.

Znamená to ale i mnoho výzev: od navržení společných principů sdílení dat v celém odvětví až po rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace pracovních sil.

Bezpečné a udržitelné chemikálie

Očekává se, že chemický průmysl v EU postupně vyřadí ze spotřebních produktů ty nejškodlivější látky (řada látek je již zakázána ve výrobcích pro spotřebitele), které nejsou pro společnost naprosto nezbytné (Essential Use).

Bude to pro chemický průmysl znamenat nutnost výrazného posílení výzkumných a inovačních aktivit, aby se nadále vyvíjely a uváděly na trh jen bezpečné a udržitelné chemikálie.

S tím se pojí riziko toho, že nové produkty plně nenahradí ty současné (např. PFAS pro hasební prostředky) a trh o část produktů přijde, a nutnost podpořit malé a střední podniky, které často postrádají prostředky k prosazení nových produktů a procesů.

Příklad reference – Doporučení Komise (EU 2022/2510), kterým se zavádí evropský rámec pro posuzování (konceptně bezpečných a udržitelných) chemických látek a materiálů (12/2022) nebo Plán strategického výzkumu a inovací pro bezpečné a udržitelné chemické látky a materiály (10/2022)

Klimatická neutralita

EU (potažmo evropský chemický průmysl) se má stát klimaticky neutrálním do roku 2050.

Za posledních 30 let se sice podařilo snížit emise skleníkových plynů v rámci evropského chemického průmyslu o více než 60 % (a naplnit tak očekávání Fit for 55), ale k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 budou nezbytné přijít s průlomovými inovacemi a zásadními změnami ve výrobních procesech.

Pro chemický průmysl jako energeticky náročného odvětví si boj proti klimatickým změnám vyžádá obrovské množství dostupné obnovitelné elektrické energie.

Nezbytná bude i modernizace infrastruktury, na což se zapomíná.

Příprava národního plánu

Krok 1 – Charakteristika chemického průmyslu ČR

Charakteristika současného stavu českého chemického průmyslu by měla odpovědět na následující otázky:

- ▶ Jaká jsou hlavní specifika chemického průmyslu v zemi; čím se odlišuje od zbytku Evropy (příklad: postavení v chemickém hodnotovém řetězci, struktura výroby)?
- ▶ Představují tato vnitrostátní specifika výhodu, nebo překážku transformace (příklady: dostatek zdrojů v dané zemi nebo naopak nedostatečný přístup / infrastruktura)?
- ▶ Jaké jsou již existující iniciativy, vnitrostátní strategie/cesty, které již byly vypracovány?
- ▶ Jaké jsou již existující projekty, které lze předvést?

Možný příspěvek MŽP?

Příprava národního plánu

Krok 1 – Charakteristika chemického průmyslu ČR

Podle této kapitoly by vnitrostátní způsob transformace měl obsahovat seznam již existujících národních plánů přechodu, např. uhlíkové neutrality, cirkularity, plánů nulového znečištění, plánů na zachování biologické rozmanitosti atd. a budou zde popsány – **součinnost s MŽP** a *dalšími rezorty*.

- ▶ To umožní srovnání „**Přechodové cesty pro chemický průmysl**“ na úrovni EU a již existujících národních strategií pro chemický průmysl: Co je již v ČR již zavedeno nebo plánováno? Kde jsou rozdíly? – *zpracuje SCHP ČR na základě přístupu k informacím z jiných evropských Svazu chemického průmyslu*

Příprava národního plánu

Krok 2 - Definovat opatření potřebná k urychlení ekologické a digitální transformace při současném dosažení odolnosti chemického průmyslu EU

Jakmile budou cíle pro chemický průmysl jasně uvedeny a identifikovány, bude nezbytné v rámci každého stavebního bloku přezkoumat:

- ▶ stávající dynamiku na vnitrostátní úrovni, která již přispívá k transformaci/odolnosti chemického průmyslu (příklad: vnitrostátní režim financování v rámci "zelených investic"), a jak lze tuto dynamiku posílit; **součinnost s MŽP** a dalšími rezorty.
- ▶ faktory, které de facto představují překážku transformace chemického průmyslu (např. nedovolené dovozy chemických látek v rámci "regulace a veřejné správy"), a způsoby, jak tyto překážky odstranit; *zpracuje SCHP ČR v součinnosti s MPO*

Příprava národního plánu

Krok 2 - Definovat opatření potřebná k urychlení ekologické a digitální transformace při současném dosažení odolnosti chemického průmyslu EU (Kapitola 2)

Na základě výše uvedených analýz budou určena nezbytná opatření, která umožní realizaci přechodové cesty pro chemický průmysl.

- ▶ Tyto akce jsou rozděleny na:
 - krátkodobé,
 - střednědobé,
 - dlouhodobé
- ▶ Pro každou z nich budou určeni odpovědní aktéři. Mimo aktérů na úrovni EU to jsou:
 - Členské státy (MS), tj. vláda, jednotlivá odpovědná ministerstva, sociální partneři
 - Průmysl, tj. chemické společnosti, národní federace (SCHP ČR)
- ▶ „**Přechodová cesta pro chemický průmysl**“ se skládá z osmi stavebních bloků (viz samostatný obrázek) a pro každou oblast budou rozpracována opatření.

Příprava národního plánu

Krok 3 – Návrh regulačního plánu

- ▶ Ústředním prvkem cesty transformace je regulační plán. Má v úmyslu poskytnout větší jistotu investicím tím, že objasní, jaké budou průběžné cíle a jak a kdy budou převedeny do právních předpisů. **Součinnost se všemi resorty.**
- ▶ Regulační plán poskytuje obraz regulačních povinností, které musí chemický průmysl dodržovat, a zdůrazňuje význam stanovení priorit/sekvencování regulačních milníků a zajištění souladu mezi těmito regulacemi. *Zpracuje SCHP ČR*
- ▶ Současně se provede srovnání regulačního rámce EU a národních regulačních rámců s cílem prověřit jednotnost. *Zpracuje SCHP ČR na základě přístupu k informacím z jiných evropských Svazu chemického průmyslu*
- ▶ Celkově by regulační plán platný pro chemický průmysl měl společně poskytovat konzistentní investiční rámec pro **zajištění udržitelnosti podnikání a konkurenceschopnosti.**

Příprava národního plánu

Krok 4 – Společné provádění na vnitrostátní úrovni

Jakmile bude vnitrostátní způsob transformace přijat (**zvážit přijetí na vládní úrovni**), je důležité zajistit jeho provádění na vnitrostátní úrovni. A zajistit, aby zůstal referenčním materiálem při přijímání nových právních předpisů s dopadem na chemický průmysl. Vnitrostátní proces společného provádění může spočívat např. v následujících činnostech:

- ▶ výroční zasedání všech zúčastněných stran, které se podílejí na společném provádění způsobu transformace, k tomu lze využívat činnost ustavené Vysoké pracovní skupiny pro chemii při MPO (jejíž další zasedání se uskuteční 30.5.2023 právě k tomuto tématu)
- ▶ výroční zprávy o pokroku za účelem sledování průběhu realizace,
- ▶ zvláštní pracovní skupiny věnované tématům s vysokou prioritou uvedeným v dokumentu. K tomu budeme využívat nově založenou pracovní skupinu Svazu, jejíž první zasedání se uskutečnilo 4.4.2023
- ▶ každoroční průzkum zaměřený na zúčastněné strany, které přijaly konkrétní závazky, a přispět tak k provádění opatření a cílů přechodové cesty.

Hlavní priority výzkumu a inovací pro snížení emisí skleníkových plynů, zvýšení účinnosti zdrojů a oběhovitosti, bezpečnost v chemickém průmyslu

- Výzkum a inovace pro zavádění bezpečných a udržitelných chemických látek a materiálů
- Integrace klimaticky neutrální energie prostřednictvím přímé a nepřímé elektrifikace (např. elektrifikace tepla a výroba páry); elektrifikace chemických procesů, zejména prostřednictvím elektrochemických procesů; nebo alternativní formy energie, jako je plazma a fotony
- Používání alternativních uhlíkových vstupních surovin
- Výroba vodíku se sníženou uhlíkovou stopou pro stávající a očekávané vyšší budoucí využití, a to buď jako chemická surovina nebo v budoucnu jako nosič energie
- Efektivita procesů, včetně intenzifikace procesů a pokročilých technologií
- Zachycování a ukládání uhlíku.

Tyto priority vyžadují nové procesní technologie a jejich kombinace bude zásadní pro dosažení cíle klimatické neutrality EU do roku 2050.

Závěry

Svaz vnímá cestu přechodu jako důležitý a strategický evropský dokument, vycházející z požadavku jeho rozpracování na národní úrovni.

Na této „cestě přechodu“ se budeme spolu se svými členy mimo jiné podílet tím, že se aktivně zapojíme do rozkladu navržených opatření do konkrétních cílových úkolů v rámci České republiky (k tomu připravuje několik pracovních setkání, mj. v průběhu května jak na MPO, tak i MŽP) tak, aby návrhy připravované na úrovni „MS“ byly proveditelné a přijatelné i na úrovni „Průmyslu“ zejména **při respektování základních vizí** representace EU podporované národními vládami členských zemí směřujících ke všem dimenzím definovaných v Zelené dohodě pro Evropu (EGD):

1. **Udržitelnost** (ekonomiky a životní úrovně EU)
2. **Konkurenceschopnost** (celé EU vůči třetím zemím, zejména USA a Číně)
3. **Resilience** (soběstačnosti v základních energiích a surovinách a jejich přijatelných nákladech)
4. Vytvoření časového a dostatečného programového rámce pro **vývoj a zavádění nezbytných technologií** (nutnost zavádění nikoliv restriktivních (EU ETS, revize REACH) ale motivačních opatření - viz „Anti-inflation Act“ - USA a návrh EC „Net-zero Industry Act“).

...při naplnění cílů v klíčových oblastech: **Cirkulární ekonomiky, Předvídatelnosti a dlouhodobé platnosti regulatorního rámce, Digitalizace a vybudování znalostí/schopností, Zajištění výroby bezpečných a udržitelných chemikálií a Klimatické neutrality.**

Kontakt: www.schp.cz

 [@schpcr.cz](mailto: @schpcr.cz)

